

Onderwerp:
Kort overzicht van R.I.
activiteiten m.b.t. de
inlijving van Ned.Nieuw-
Guinea bij de R.I.

Toen in October 1949 de linkse partijen in Indonesië niet veel heil zagen in de R.T.C., richtte men in die maand te Djocja de "Badan Perdjuangan Irian" (= "Iriaanse Strijdorganisatie") op; een organisatie, welke alle werkzaamheden inzake "Irian" zou overkoepelen. De zetel van dit lichaam werd later naar Djakarta overgebracht en vervolgens naar Makassar. Alhoewel niet officieel, werd de "B.P.I." door de Republikeinse Regering officieus gesanctionneerd. Voorzitter hiervan was de Ambonees LATUMAHINA en adviseur de Papoea SILAS PAPARE.

In het voorjaar van 1950 gaf de "B.P.I." een orgaan uit, de "Suara-Irian", onder redactie van LATUMAHINA en PAPARE.

Tot de taak van de "B.P.I." behoorde o.a. het vormen van militaire eenheden. Zo kwam het corps "Irian" tot stand, dat later gesplitst werd in een bataljon "Tjenderawasih" en een bataljon "SILAS PAPARE", beide voornamelijk samengesteld uit Papoea-manschappen.

De "B.P.I." was een aanhangsel van de politiek-idealistische vereniging "Proklamasi Penegak Tadjubelas Augustus" (= "Instandhouding proclamatie 17-8-1945"), welke zich ten doel stelde om de revolutie-idealen zuiver te houden en te vervolmaken.

De subversieve activiteit in Nieuw-Guinea stond onder haar leiding, terwijl zij op haar beurt in relatie stond met de sectie Intelligence van de Generale Staf van het Republikeinse leger en daarbij optrad als adviserend lichaam.

De Inlichtingen Dienst van de Koninklijke Landmacht in Nieuw-Guinea maakte reeds in 1950 van het bestaan van deze organisaties melding, waarbij tevens een overzicht gevende van het infiltratie-systeem der R.I., waaruit de uiteindelijke bedoeling niet kan worden misverstaan, t.w. annexatie van Nederlands Nieuw-Guinea.

Daarbij werd op de voorgrond gesteld, dat de R.I. op dezelfde wijze haar propaganda, politieke en militaire apparaten hanteerde om Nieuw-Guinea te annexeren als in de tijd, toen het er om ging de door de Nederlanders bezette gebieden in Indonesië los te wrikken.

De "B.P.I." en de "P.P.T.A." konden in Indonesië ongestoord eigen doeleinden nastreven, welke vaak in staat waren de officiële regering in de door hen gewenste richting te drijven. Deze werkwijze maakte het de Indonesische regering mogelijk dergelijke organisaties te steunen en zo nodig zich daarvan te distancieren.

In deze strijdmethode zijn de volgende fasen te onderscheiden:

1. de propaganda, welke de actie naar binnen en buiten moet rechtvaardigen;
2. politieke infiltratie en kernvorming;
3. wapensmokkel en het zenden van gewapende infiltranten ter ondersteuning van de gevormde autochthone kernen en intimidatie van de bevolking;
4. openlijk militair en politiek optreden van de gewapende verzetskernen om tegenover het buitenland de volkswil tot uiting te brengen.

GS 15002/ORo

OPGEBORGEN IN DOSSIER G/1691

De "Revolusi Rakjat Tjenderawisih" (letterlijke betekenis: de revolutie van het volk van de paradijsvogel; rapp.), de niet-officiële infiltratie-eenheid van de "P.P.T.A.", welke eind 1949 gedetacheerd was in Celebes (Makassar), Zuid-Molukken (Ambon) en Noord-Molukken (Morotai), zou in de eerste helft van 1950 de eerste 3 groepen infiltranten (elk sterk 6 man) verzorgen.

Omstreeks 28-4-1950 werd een groep van 6 man door het kampong-hoofd te Sansapor aan de Nederlanders uitgeleverd. De commandant was de leider van de 3 groepen.

De opdracht luidde:

- a. propaganda-materiaal verspreiden;
- b. contact opnemen met bij name genoemde personen, en
- c. spontane opstanden der autochthonen organiseren.

Vage berichten duidden er in die tijd op, dat de 2 andere groepen Nieuw-Guinea ook zouden hebben bereikt en hun taak volbracht zouden hebben.

Volgens de Inlichtingen Dienst van de Landmacht in Nieuw-Guinea zou dan ook met de 2de phase een aanvang zijn gemaakt. Voor de vorming van republikeins georiënteerde en agerende partijen werden Indonesiërs gebruikt, omdat de autochthonen voor het grootste deel a-politiek zijn.

Begin 1952 besprak een hooggeplaatste Indonesische autoriteit op een samenkomst te 's-Gravenhage o.m. de quaestie: "Irian".

Hij verklaarde, dat de Indonesische inlichtingendienst gegevens verzamelde over de sterkte van de Nederlandse troepenmacht op Nieuw-Guinea. Spionnen zouden zijn doorgedrongen in het Nederlandse Bestuur.

Voorts zouden volgens hem op Nieuw-Guinea reeds kernen aanwezig zijn voor een guerilla-beweging om het Irianconflict - indien nodig - gewapenderhand op te lossen.

Zou deze tactiek op een mislukking uitlopen, dan zou (van R.I.-zijde) verklaard kunnen worden, dat anti-Nederlandse benden op Nieuw-Guinea ageerden. Anderzijds zou men er echter volgens hem op kunnen rekenen, dat als de R.I. succes zou hebben met guerilla's op Nieuw-Guinea, de grote mogendheden, welke toch al zoveel moeilijkheden hadden, zich daarover niet al te druk zouden maken.

Op de Kabinetszitting van 2-12-1953 besloot de Indonesische regering een Bureau West-Irian in te stellen en hierbij alle werkzaamheden van de diverse organisaties, welke gericht waren op inlijving van "Irian" bij Indonesië, onder te brengen.

Bij het daarop gevolgde presidentiële besluit, dat op 14-12-1953 werd afgekondigd, werd bepaald, dat dit Bureau onder leiding zou komen te staan van de Minister-President.

Het Bureau, dat tot taak heeft de strijd voor de opname van West-Irian in het territorium van de R.I. te coördineren en te voeren, zou voorts onder een Raad van Beheer komen, welke Raad zou worden gevormd door een Raad van Bestuur, zomede een Raad van Advies en een Secretariaat.

Deze Raad van Beheer zou samengesteld worden uit enkele Ministers, onder voorzitterschap van de Minister-President, terwijl in de Raad van Bestuur enkele permanente leden en commissarissen zitting zouden hebben.

In dit Bureau werd als 1ste commissaris opgenomen de meergenoemde Papoea SILAS PAPARE.

Deze vroeger in Hollandia werkzaam geweest zijnde ziekenverpleger, die door een verschil van mening met een Ned.bestuursambtenaar over zijn afvaardiging als vertegenwoordiger van de Papoea's zeer gedesillusionneerd en verbitterd is geraakt, heeft in het bijzonder de laatste maanden via de pers allerlei beschuldigingen over Nederland gelanceerd.

Zo meldde een Aneta-bericht uit Djakarta van 5-10-1954, dat PAPARE aan de pers verklaarde, over gegevens te beschikken, waaruit bleek, dat de guerilla-beweging in West-Irian op de 2de dier maand getracht had Hollandia "in brand te zetten". Door snel ingrijpen, wist de politie van deze stad dit plan echter te verijdelen. Bij een daarop ingezette zuiveringsactie, zouden verscheidene personen gevangen zijn genomen. Het ging in casu om het in brand steken van alang-alangvelden voor het vangen van buidelratten.

Een ander bericht, voorkomende in de "Suluh Indonesia" van 9-10-1954, brengt enkele uitspraken van PAPARE over West-Irian, o.m. de mededeling, dat hoe langer hoe meer West-Iriaanse nationalistena door de politie en het "koloniale" leger in West-Irian werden gearresteerd en vaak zonder onderzoek gevangen gezet. Weer anderen, aldus dit bericht, werden veroordeeld tot gevangenisstraffen van 1 tot 15 jaar.

Deze onjuiste beschuldigingen worden kennelijk door PAPARE de wereld ingezonden met het oogmerk het te doen voorkomen alsof het in feite de autochthone bevolking is, die zich verzet tegen een onheuse behandeling van de zijde der Nederlanders. Dit komt ook overeen met de politiek, welke de R.I. t.o.v. Nieuw-Guinea voert.

Deze tactiek vindt men o.a. terug bij enkele plaats gehad hebbende infiltraties, waarbij de bevolking door intimidatie van de gewapende infiltranten, in enkele gevallen zelfs gedwongen werd mee te doen, terwijl van R.I.-zijde dan werd bekend gemaakt, dat de Papoea's tegen de Nederlanders in verzet waren gekomen. Dit heeft zich o.m. voorgedaan bij de infiltratie op het eiland Gag in Januari 1952.

Enige tijd later, in Mei 1953, infiltreerde wederom legereenheden van de T.N.I., nu 20 km ten Westen van Fakfak, waarbij de R.I. het heeft willen doen voorkomen of dit schipbreukelingen waren geweest, die door de stroom en wind waren afgedreven naar Nieuw-Guinea. Bij het later onderzoek en door de verhoren van de infiltranten kwam echter onomstotelijk vast te staan, dat het hier wederom een vooraf beraamde infiltratie-poging betrof, die door legeronderdelen was voorbereid.

Uit alles blijkt, dat de 3de phase van de door de R.I. uitgestippelde strijdmethode reeds enige tijd geleden aangevangen is.

In dit verband verdient het volgende bericht nog vermelding.

Begin Maart jl. zou een zagsman te Makassar een gesprek hebben gehad met enkele R.I.-stafofficieren van het stafkwartier aldaar, waarbij de quaestie "Nederlands Nieuw-Guinea" ter sprake kwam.

Uit dit gesprek trok zagsman de volgende conclusies:

De Indonesische Regering zal allereerst middels onderhandelingen pogen West-Nieuw-Guinea bij Indonesië ingelijfd te krijgen.

Indien deze onderhandelingen zouden mislukken, zou de R.I. ongetwijfeld met wapengeweld trachten haar doel toch te bereiken.

Mogelijk hiermede verband houdende werden 5 à 6 bataljons "Speciale troepen" op de in de nabijheid van West-Nieuw-Guinea gelegen eilanden gestationneerd.

Op deze eilanden-reeks krijgen "pemuda's" (jonge recruten) militaire training van militaire instructeurs, onder wie enkele Japanners (warga negara's).

Vanuit deze eilanden, zal zodra daartoe het sein zal zijn gegeven, de eerste sprong naar Nederlands Nieuw-Guinea worden gemaakt.

Voor dit doel zal men honderden prauwen inzetten, elke prauw bemand met een sectie militairen en enkele "pemuda's".

De leden van het corps "Tjenderawasih" zouden zoveel mogelijk over deze secties worden verdeeld, teneinde over deugdelijke gidsen te beschikken.

De duur van de overtocht stelde men op circa 8 uur, waarbij het element "verrassing" de voornaamste rol moet spelen voor het doen slagen van de landing, in verband waarmee de vastgestelde plaats, eiland of kuststrook vóór zónsopgang zal dienen te worden bereikt.

Het verlies tijdens de overtocht wordt op 50% getaxeerd, de resterende 50% zal tot taak hebben 3 etmalen stand te houden.

Onmiddellijk na de landing zal de Indonesische Regering wereldkundig maken, dat in geheel West-Nieuw-Guinea onlusten en opstanden zijn uitgebroken en dat de Papoease bevolking om hulp heeft verzocht; voorts dat zij in aansluiting hierop zal besluiten te interveniëren.

Voor deze interventie zullen schepen gereed worden gehouden, waarbij naast gebruikmaking van schepen van Indonesische rederijen, desnodig/gezagvoerders van diverse K.P.M.-schepen, onder bedreiging met geweld, gedwongen zullen worden aan troepen-verscheping deel te nemen.

Hoofddoel zal zijn de bezetting van Sorong, zowel voor de eerste troepen als voor de daarna komende versterkingen, en wel vanwege de aanwezigheid van een vliegveld op het eiland Jefman, belangrijke voedsel-, olie- en benzine voorraden en de aanwezigheid van een groot aantal Indonesiërs, van wie daadwerkelijke steun wordt verwacht; tevens rekent men op het morele effect bij een bezetting van Sorong.

Men is overtuigd van de uiteindelijke overwinning door overmacht aan manschappen en het feit, dat de Nederlandse strijdkrachten niet overal tegelijk kunnen zijn.

Deze door zegsman getrokken conclusies, zou men kunnen zien als de 4de, tevens laatste, phase van het plan tot inlijving van Nederlands Nieuw-Guinea bij het grondgebied van de R.I.

De veronderstelling is dan ook gewettigd, dat, ingeval te eniger tijd deze laatste phase zou intreden, de uitvoering daarvan in grote trekken zal verlopen langs de lijnen, zoals door deze zegsman aangegeven.

Kabinet, 16-11-1954.

MEMORANDUM
MIN. VAN OVERZEESE RIJKSDELEN

VAN: C. M. Deudonne
k 56

AAN: ~~Mr. [unclear]~~
Chef Kabinet

*Directie!
Staatse inst.
17 maart 1956
dit aanch*

De Directie Nw.
Gumina zal het op prijs
stellen inge sgevans
te ontvagen - zo done
bereikbaar zijn - omtrent
de personen die tot lid
zijn benoemd van de
Bestuursraad van het Bureau
Trian. (zie oanch. teloz-
beacht), waarvan gaame
Ols tusenkomst wordt ingevans

1 5/2

Betreffende de leden van de bestuursraad van

het Bureau-Irian.

Zie verslag en cummeling:
notiz 11-2-54
" 21-4-54

De voorzitter van genoemde raad Dr. D. S. Diapari, is voorzitter van de huidige regeringspartij, Sarekat Kerakjatan Indonesia (S.K.I.), een partij die alleen in Borneo betekenis heeft, en van haar fractie in het parlement. Hij heeft steeds behoord tot de radicale figuren in het Indonesische Parlement. Vaart momenteel geheel de P.N.I.-koers.

De heer I. R. Lobo is lid van de zeer links georiënteerde Partai Persatoean Marhaen Indonesia (Permai). In het parlement is hij lid van de progressieve fractie en van de sectie economische zaken.

Het bekende parlamentslid Otto Rondonuwu behoort eveneens tot de progressieve fractie. Sedert 1950 is hij lid van de sectie buitenlandse zaken; voor het jaar 1954 is hij gekozen tot voorzitter van deze sectie. Hij is zeer links georiënteerd, sympathiseert met de Chinese Volksrepubliek, diende in Januari 1953 de motie in voor de opening van een ambassade te Moskou en is een bekende figuur in de communistische wereldvredebeweging in en buiten Indonesië.

Bung Tomo is de bijnaam van de oud-generaal-majoor Soetomo, in de z.g. republikeinse periode (1945-1950) een van de meest militante leiders van de guerillatroepen, vooral in Oost-Java (Badan Pembontakan Rajat Indonesia). Na de Souvereiniteitsoverdracht heeft hij deze guerillaorganisatie omgezet in de links-nationalistisch georiënteerde Partai Rakjat Indonesia (P.R.I.), die o.m. sterk geporteerd is voor terugkeer van West-Irian tot de Republiek Indonesië. In September 1952 richtte zij het verzoek aan het Internationale Vredescongres te Peking om Indonesië in deze eis te ondersteunen. Intussen schijnt men in de heer Soetomo nog altijd meer de "militair" dan de "politicus" te zien. Enkele malen hield hij redevoeringen te Soerabaia, waarbij hij blijk gaf van zin voor de realiteit v.z.v. aangaat de opbouw van Indonesië.

De heer Ahmad Sjechan Bachmid behoort tot de Arabische bevolkingsgroep en belijdt de Islamietische godsdienst. Als parlamentslid is hij aangesloten bij de Nahdatoel Oelama fractie, tevens is hij lid van de sectie buitenlandse zaken. Een onbetekenend man, die via de deelstaat O.Indonesië in het Parlement is gekomen.

De heer P. J. Latumahina, hoofd van de afdeling Politieke zaken van de provincie Soelawesi te Makassar, is leider van de "Badan Perdjoangan Irian" (B.P.I.), een militante organisatie die in woord en geschrift de terugkeer van West-Irian tot Indonesië blijft propageren en opeisen.

De heer Pieter Andreas de Queljoe (alias Bapa Theo Lousousina) - afkomstig van Ambon, is hoofd van de Landsdrukkerij te Djakarta. Voor de oorlog was hij commies redacteur op het Inspectie-kantoor van de D.V.G. te Makassar en voorzitter van de toenmalige Bond van Administratief Personeel. In 1952 werd hij gekenschetst als een van de figuren te Djakarta, die door de - op de R.I. georiënteerde - Ambonezen op Nieuw-Guinea hoog werd aangeslagen en die wekelijks via de Radio R.I. z.g. "van hart tot hart gesprekken" hield, waarbij hij vaak raadgevingen gaf aan R.M.S. gezinde Ambonezen. Zijn causerieën waren veelal doorweven met R.I.-leuzen.

Dr. Aboe Gelar Datoek Maharadja Emas Hanifah is een van de vooraanstaande leiders van de Masjoemi en haar vakorganisatie Sarekat Boeroeh Islam Indonesia (S.B.I.I.). In het eerste Ris-Kabinet Hatta (Dec.'49 - Aug.'50) beheerde hij de portefeuille van onderwijs, opvoeding en cultuur. Sindsdien is hij als adviseur-generaal verbonden aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Maakte reeds enkele malen deel uit van de Indonesische delegatie ter algemene vergadering van de V.N.

De heer Hamid Algadrie is sedert de Souvereiniteitsoverdracht lid van de P.S.I.-fractie in het (R.I.S.- en later R.I.-)parlement en tevens lid van de sectie buitenlandse zaken. In 1950 vertoefde hij in Nederland om als lid van de Indonesische delegatie deel te nemen aan de Irian-conferentie.

Mevrouw (Rangkajo) Rasoen Said is vice-voorzitster van de links-georiënteerde vrouwenorganisatie Persatoean Wanita R.I. (Perwari). Voor de oorlog was zij een militante nationaliste. Zij is lid van het "Front Wanita" in het parlement, terwijl zij tevens zitting heeft in de parlementaire financiële sectie. In de communistische Vrouwen- en Wereld-vredesbeweging is zij een bekende figuur; zij was aanwezig op de in 1953 gehouden internationale congressen te Kopenhagen, Boedapest en Peking, terwijl zij in Januari j.l. de leiding had van het Indonesische Vredescongres te Djakarta.

Met de heer Tupamahu wordt kennelijk bedoeld de heer A.C.Tupamahu, die vóór en na de oorlog werkzaam is geweest als kantoorhoofd bij de dienst van volksgezondheid. Hij behoort tot de Ambonezen, die op politiek gebied een ondergeschikte rol hebben gespeeld en uiteindelijk de zijde hebben gekozen van de unitaristische politiek van de Republiek Indonesië. Omtrent zijn huidige plaats in het ambtelijke en politieke leven staan geen gegevens ter beschikking.

Mevrouw Mangoensarkoro, de echtgenote van de P.N.I.-leider Sarmidi Mangoensarkoro, is de leidster van de Marhaenistische vrouwenorganisatie Partai Wanita Rakjat, gebaseerd op "Kerakjatan" (volksdemocratie). Sedert de wederzijdse toenadering tussen de P.N.I. en de P.K.I., valt symptomatisch ook een nauwere relatie te constateren tussen de Partai Wanita Rakjat en de communistisch georiënteerde Gerakan Wanita Istri Sedar (Gerwis).

De heer G.J.Claessen is secretaris van de Persatoean Indonesia Nasional, die ter gelegenheid van de Heldendag in November 1953 een verklaring uitgaf, waarin deze partij van Indo-Europeanen (warga-negara's) zich aansloot bij de Indonesische claim t.a.v. Nieuw-Guinea en betoogde, dat deze nationale claim met kracht bij de Verenigde Naties naar voren diende te worden gebracht. De partij achtte een politiek van geweld of intimidatie echter in strijd met de democratische beginselen en kon aan een dergelijk beleid haar steun "voorlopig" niet geven.

Drs. de Neve is warga-negara, hoofd van de Vulcanologische dienst. Het is welhaast zeker, dat hij een belangrijke (en kwalijke) rol speelde bij het in staat van beschuldiging stellen van Dr. Simons en enkele andere Nederlandse mijnbouwkundigen, die, hoewel volkomen onschuldig aan enig misdrijf, geruime tijd in arrest werden gehouden.

T.a.v. de heer Soeboro en Mevrouw Pedjoboentoro staan geen gegevens ter beschikking.

10-2-1954.

AANVULLING: Mevrouw Pedjo (of Bedjo) Boentoro is kennelijk identiek aan Mevrouw S. Poedjoboentoro, die in begin 1952 als vertegenwoordigster van het Centrale Verkiezingscomité te Djakarta een studiereis naar India maakte bij gelegenheid van de daar te lande gehouden algemene verkiezingen. In October d.a.v. maakte zij op uitnodiging van de Amerikaanse Regering een soortgelijke studiereis naar Amerika i.v.m. de Presidentsverkiezingen d.t.l. (Nov.1952). Na haar terugkeer in Indonesië in Februari 1953 verscheen van haar hand een artikel in de Pemandangan van 18 Juli 1953 over het agrarisch program van de Democratische partij in Amerika. Op 6 Febr. j.l. werd zij door de Minister van Justitie Mr. Djody Gondokoesoemo beëdigd als voorzitter van de geïnstalleerde verkiezings-commissie van het Kiesdistrict Djakarta Raya. Zij is lid van de Partai Nasional Indonesia (P.N.I.) doch vertegenwoordigt deze partij niet in genoemde verkiezings-commissie. Volgens Mr. Djody vertegenwoordigen de commissieleden geen partij, groep of stroming; zij hebben daarin zitting als particulieren die de aan hen door de Regering toevertrouwde taak zo goed mogelijk moeten uitvoeren, overeenkomstig hun eed.

15-2-1954.

Van Bureau
aan "afz N-9. t.a.v.
M. van Beuzen

OPGEBORGEN IN
DOSSIER G 10825

Byggnads- en aanvulling
op de gegevens betreffende
de samenstelling v/d Raad
van Bestuur van het Bureau
Trien.

Handwritten note: 19/2-54

Handwritten signature: Fry Dyf 19/2

Handwritten note: opbrengst by...